

Odrzańska Odyseja
Rejs barki – Muzeum Odry
Wrocław – Brzeg – Opole – Krapkowie – Wrocław
21 wrzesień – 28 wrzesień 2019
Muzeum Odry

Muzeum Odry FOMT

Wrocławskie Muzeum Odry FOMT to jedyne w Polsce i wyjątkowe muzeum żeglugi śródlądowej w Europie. Unikatowe lokalizacją – na zabytkowych statkach odrzańskich i unikatowe formułą. To nie tylko sanktuarium zabytków, to nie tylko platforma działań oświatowo-edukacyjnych, różnych imprez. To przede wszystkim muzeum bezustannej społecznej debaty o kondycji i miejscu Odry w strukturze gospodarczej i transportowej Polski, w życiu społecznym i w kulturze, stale, od ponad 25 lat upominające się o odbudowę żeglugi towarowej, podnoszące postulat umiędzynarodowienia Odrzańskiej Drogi Wodnej, budowy kanału Odra – Dunaj. To muzeum zwracające uwagę na potrzebę zwrotu miast nadodrzańskich ku rzece, ku rzece jako czynnika kulturotwórczym i rezerwie wzrostu gospodarczego, społecznego, kulturowego Polski i Europy.

Muzeum Odry oparto nie na szacownej budowlu lądowej lecz na zabytkowych statkach, materialnych dokumentach dziedzictwa odrzańskiego, stalowych świadkach dni gdy Odra tętniła życiem, na statkach stale przypominających, że rzeka może być przyjacielem, ale i wrogiem, że przyjaźń wymaga troski i odpowiedzialności, że budowa „nowego” dokonywać się musi na gruncie kultury. Najlepiej tę prawdę wyraża Odra, rzeka, która pracą człowieka z rzeki tworzącej natury przerosła w rzekę kultury, dzisiaj zaniedbaną, ale wciąż o ogromnym potencjale, wzywającą do czynu.

Muzeum Odry zasadzono na holowniku parowym „Nadbor”, ostatnim śródlądowym statku parowym w Polsce, który utrzymał kotłownię i maszynownię z pełnym wyposażeniem i z sercem – trzycylindrowym, stojącym silnikiem parowym o mocy 250 KM. „Nadbor” powstał w Holandii, a jego przybycie do Polski latem 1949 r., wraz z 12 bliźniaczymi jednostkami – „małymi Holendrami” i ośmioma „dużymi” klasy „Jarowid” utworzyło prawdziwie polski rozdział żeglugi odrzańskiej. Od 1998 pełni rolę statku – muzeum, statku – laboratorium, statku – szkoły.

Muzeum Odry to również dźwig pływający „Wróblin” powstały w 1939 r. w Fürstenbergu, jedyny już śródlądowy dźwig pływający w Polsce, który utrzymał sprawny siłownię energetyczną i maszynownię dźwigu, z oryginalnym i kompletnym wyposażeniem, który odbudowany siłami studentów Politechniki Wrocławskiej mieści dzisiaj lektorium i klub wrocławskiego Yacht Klubu. Na jego pokładzie prowadzone są warsztaty i lekcje muzealne, kursy motorowodne, wystawy i różne prezentacje multimedialne.

Muzeum Odry to od dzisiaj także barka towarowa typu noteckiego, w 1936 zbudowana nad Brdą w Bydgoszczy przez Saturnina Marzątkę, do 1980 pływająca po Brdzie, Kanale Bydgoskim, Warcie, Odrze, w 2003 przejęta przez Fundację Otwartego Muzeum Techniki, w latach 2014-2016 odbudowana z pomocą Gminy Wrocław, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i znaczącym wsparciem ze strony 77 przedsiębiorstw działających na terenie całego kraju, od Wrocławia i Dolnego Śląska po Mazowsze i od Pomorza po Podkarpacie. Teraz „Irena” pełni rolę Odrzańskiego Centrum Kultury i podstawowego członu platformy oświatowo-edukacyjnej Muzeum Odry, centrum interpretacji dziedzictwa kultury technicznej Odrzańskiej Drogi Wodnej. Muzeum Odry dysponuje własnym pchaczem „Krab” (1968) z gondolowym systemem śrubo-steru syst. Schottel, unikatową jednostką na śródlądziu Polski i promem samochodowo-pasażerskim „Chocianów” z 1988 r.

W dniach od 21 – 28 września 2019 „Irena” dotrze do Brzegu, Opola, Krapkowic i wielu osad nadodrzańskich, upominając się tam, a nie w progach urzędów, o sprawę Odry, podnosząc walory dziedzictwa Odrzańskiej Drogi Wodnej dla nas, współczesnych. Jej pokład stanie się

widownią wystaw, prezentacji, spotkań i dyskusji, warsztatów i lekcji muzealnych, publicznych debat i koncertów muzycznych. Mobilne muzeum Odry akcentować pragnie dorobek kultury technicznej, na rzekę nanizany.

Wierzmy, że na europejskie szlaki wodne trafi także nasz „Nadbor”, że znajdziemy partnerów przywrócenia życia siłowni parowej „Nadbor”, że „Nadbor” uda się w sentymentalną podróż do Gorinchem i Rotterdamu. Śni się nam rejs, szlakiem, którym w 1949 r. „holendry” na Odrę przybyły. Pod hasłem „Europa ponad rzekami” wyruszymy z programem promocji dziedzictwa Odry, rzek i kanałów Europy, dziedzictwa kultury technicznej Polski. W dniach rejsu w logo tej wyprawy wpisujemy bociana, znak wędrówki do gniazda ptaka, dla którego rzeki nie stanowią granic.

Wierzmy, że społeczności miast nadodrzańskich pokochają nasze statki, że staną się one kolejną ikoną Śląska, a stanowisko cumownicze Muzeum Odry jeszcze jednym mitycznym miejscem Odry. Wierzmy, że w strategii polityki odrzańskiej Muzeum Odry zyska godne miejsce, tak jak godne miejsce należy się Odrze.

Czym w rejsie dysponujemy?

- bogatym doświadczeniem Fundacji Otwartego Muzeum Techniki na polu działań edukacyjno-oświatowych, publikacyjnych, organizacji konferencji naukowych, prowadzenia sympozjów i seminariów, szkoleń, różnych imprez i festynów (patrz: www.fomt.pl),

- dorobkiem Fundacji na polu ewidencji i studiów historyczno-technicznych zabytków techniki i przemysłu Polski, w tym Odry, Kanału Gliwickiego, Kanału Elbląskiego, wielu dróg wodnych Polski, Europy i Rosji (m.in. Mittellandkanal, Kanał Odra – Szprewa, Kanał Ludwika - Niemcy, Canal du Midi – Francja, Kanały Międzyjeziorne na Wielkiej Sołowieckiej - Rosja, morze Białe),

- doświadczeniem Fundacji w realizacji rejsów promujących dziedzictwo kulturowe rzek (w 1989 r. w rejsie od Gliwic do Szczecina powadzono Międzynarodową Szkołę Archeologii Przemysłowej, podobne rejsy realizowano w 1996 (Wrocław-Kędzierzyn-Koźle-Wrocław), w 2000 (Kanał Elbląski), w 2008 (na Odrze od Eisenhüttenstadt do Szczecina - wraz z Uniwersytetem Viadrina z Frankfurtu n/Odrą). w 2011 – Kanał Bydgoski, w 2016 w ramach projektu Odrzańskiej Odysei I „Ireną” od Wrocławia do Kędzierzyna-Koźla/Nowej Wsi, w 2017 od Wrocławia do Kostrzyna nad Odrą.

- dorobkiem Fundacji na polu muzealnictwa technicznego (Muzeum Odry FOMT – od 1998, Siwiogórskie Muzeum Techniki 2003-2013, Muzeum Energetyki w elektrowni wodnej Lubachów – od 1996, Muzeum Młynarstwa w zabytkowym młynie w Niegowie k/Wyszkowa (od 2013) i współpracą Fundacji z Deutsches Museum w Monachium, z Westfalskim Muzeum Przemysłu, z paryskim Musee de l’Air, z Muzeum Siolowieckim i z moskiewskim Muzeum Politechnicznym (Rosja), z praskim Narodnim Technickem Museum, z wieloma placówkami muzealnymi Polski

- barką berlińską pochodzącą z 1936 r., elementem Muzeum Odry FOMT przysposobioną do roli platformy oświatowo-edukacyjnej Muzeum Odry, bogato wyposażonej w multimedia i infrastrukturę służącą realizacji zadań oświatowo-edukacyjnych, konferencyjnych, różnych imprez i festynów, dysponującą dwoma ładowniami – lektoriami o pow. 100 i 50 m kwadratowych, klimatyzowanymi.